

NOTITIE

zaaknummer: 1205151
afdelingsnaam: Leefomgeving, team Leef- en vestigingsklimaat
steller: Friederike Hensch
Datum: 19 februari 2024
onderwerp: **Verduurzaming Monumenten - advies CRK+M**

Het advies van de CRK+M, bijlage 3 behorend bij het cie-voorstel verduurzaming is op de volgende manier al dan niet overgenomen. Dit document is bedoeld als aanvullende informatie maar maakt geen onderdeel uit van het cie-voorstel.

1. Zijn de concept-beleidsregels compleet, d.w.z. zijn alle nodige werkzaamheden voldoende omschreven? Zo niet, wat ontbreekt er nog?

Advies CRK+M: De commissie constateert dat de beleidsregels voor nodige werkzaamheden redelijk compleet zijn. Zij mist nog:

- *beleidsregels voor het plaatsen van airco's. De commissie stelt voor om deze op te nemen bij de beleidsregels voor warmtepompen. Is opgenomen in de concept-beleidsregels onder kopje 'installaties'*
- *Beleidsregels voor zonweringen. Is opgenomen in de concept-beleidsregels onder kopje 'vensterisolatie'*
- *Beleidsregels voor het plaatsen van glasfolies op glas als isolatiemateriaal. Is opgenomen in de concept-beleidsregels onder kopje 'vensterisolatie'*

2. Kan de CRK&M zich vinden in de inhoudelijke aanpak van de werkzaamheden?

Advies CRK+M: De commissie kan zich voor het grootste deel vinden in de inhoud. Zij adviseert te wijzigen:

- *Dakisolatie aan binnenzijde is niet altijd mogelijk (bijzondere kraaldelen, schilderwerk). Is opgenomen in de concept-beleidsregels als voorwaarde*
- *Omschrijf specifieker het behoud van oorspronkelijke ramen; raamhout én ruit. Is opgenomen onder kopje 'Vervangen ramen'*
- *Bij vloerverwarming stellen dat het vloerniveau niet omhoog mag wanneer er sprake is van historische afwerkingen. Plinten, onderkanten van deuren e.d. dienen behouden te blijven. Deze dienen iets specifieker gedefinieerd te worden. Is opgenomen onder kopje 'vloerisolatie'*
- *Volgens commissie kan isoleren met voorzetwand en spouwmuurvulling samengaan; dit sluit elkaar niet uit. Is overgenomen/weggelaten*

2.1 Hoe om te gaan met het vervangen van houten vloeren tegen geïsoleerde betonnen vloeren als er geen technische noodzaak is

Wat de commissie betreft zou dit kunnen bij vloeren zonder hoge cultuurhistorische waarde. Daarbij merkt de commissie op dat houten vloeren ook goed geïsoleerd kunnen worden. Dit vraagt echter om maatwerk detaillering. Hier wordt de lijn van de RCE aangehouden: vervanging mag als de vloer geen bijzondere historische waarde heeft. Dat is meestal het geval bij industrieel geproduceerde houten balken vanaf omstreeks 1900.

2.2 Hoe om te gaan met de Wiener Sprosse?

De commissie adviseert om alleen Wiener Sprosse toe te staan wanneer het niet oorspronkelijke ramen betreft. Is overgenomen voor gemeentelijke monumenten, maar niet voor rijksmonumenten. Hier volgen wij het beleid van de RCE.

2.3 Hoe om te gaan met zonnepanelen aan de achterzijde?

De commissie adviseert om deze als maatwerk te beoordelen en wel vormgevingseisen te stellen. Is overgenomen en ligt in de lijn van andere grote monumentengemeenten

3. Kan de CRK&M zich vinden in het voorgestelde proces t.a.v. vergunningplichtig/vergunningvrij?

4. Kan de CRK&M zich vinden in het voorgestelde proces m.b.t. ambtelijk toetsen?

Het beoordelen van wijzigingen aan een monument blijft maatwerk. Waarbij de eerste vraag is of de monumentale waarden door de wijziging worden aangetast. Door het vergunningsvrij maken van bepaalde werkzaamheden wordt gesteld dat deze wijzigingen de monumentale waarde nooit aantasten. Maar doordat wijzigingen aan monumenten altijd maatwerk is kan je dit niet normaliseren.

De commissie pleit er dan ook voor om zo veel mogelijk vergunningplichtig te laten zijn, maar dat de beoordeling of met de wijziging monumentale waarden worden aangetast aan de adviseur Cultureel Erfgoed over te laten middels een ambtelijke toetsing. Zij zijn voldoende deskundig om te beoordelen of de (kleine) wijzigingen acceptabel zijn. Daarbij merkt zij op dat de gekozen benaming APA (Algemeen Positief Advies) een misleidende term is. Zij geeft de voorkeur aan “ambtelijk” of “gemandateerd” toetsen. Dit zou in een apart protocol geregeld kunnen worden. De commissie staat dus positief tegenover het ambtelijk toetsen door adviseurs Cultureel Erfgoed.

Concreet adviseert de commissie de volgende wijzigingen:

- Achterzetramen: niet vergunningsvrij maar ambtelijke toets
- Nieuw dun isolatieglas: niet vergunningsvrij maar ambtelijke toets

Ambtelijke toetsing is positief en wordt overgenomen als een ‘algemeen positief advies’. Hierbij worden vooraf een aantal werkzaamheden door de CRK+M van een algemeen positief advies voorzien en mogen vervolgens ambtelijk getoetst worden. Het vergunningsproces kan op deze manier sneller worden afgehandeld. Zie bijlage 5.

5. Is er in het document voldoende afweging gemaakt tussen de noodzaak tot verduurzaming en het behoud van monumentale waarde?

Ja, de commissie is van mening dat er voldoende afweging is gemaakt.

6. Doet het document voldoende recht aan het coalitieakkoord: “het makkelijker maken van het verduurzamen van monumenten, zonder afbreuk te doen aan het karakter van het monument”?

Het opstellen van heldere en toetsbare beleidsregels maakt het voor monumenteneigenaren in ieder geval duidelijk en inzichtelijk wat de afwegingen zijn en wat er allemaal wel of niet mogelijk is. Waarbij ook goed inzichtelijk wordt gemaakt welke basismaatregelen er genomen kunnen worden vóóordat er bouwtechnische wijzigingen plaats hoeven te vinden. En is het inzichtelijker geworden wanneer er wel bouwtechnische wijzigingen nodig zijn en bij welke dan het beste gestart kan worden. Deze punten van inzicht maken het verduurzamen van monumenten ook een stuk makkelijker.

7. Kan de CRK&M adviseren hoe de concept-beleidsregels zich verhouden tot het afwegingskader van de RCE?

De commissie constateert dat de regels goed op elkaar aansluiten. Dat wil zeggen, de beleidsregels volgen dezelfde lijn. Ook vindt de commissie eigen Hilversumse beleidsregels, toegespitst op het Hilversumse en uitgelegd aan Hilversummers, goed. En constateert zij dat de gemeentelijke beleidsregels duidelijker zijn dan in het afwegingskader van de RCE.

De commissie maakt nog de volgende opmerkingen:

- Leg duidelijker in het begin uit dat het beleid van de RCE in de basis wordt gevolgd met deze gemeentelijke beleidsregels, en dat deze ook gelden voor gemeentelijke monumenten. [Is overgenomen](#)
- En dat ze op een klein aantal punten (bijvoorbeeld zonnepanelen en isolatie van houten vloeren) specifiek voor Hilversum zijn uitgebreid. Kortom, ook aan burgers uit leggen dat het wiel niet opnieuw is uitgevonden en de gemeente niet (veel) strenger is dan de RCE. [Wellicht in eindredactie nog sterker naar voren halen.](#)
- De commissie vindt de opbouw van het afwegingskader van de RCE wel iets duidelijker. Het advies is om dezelfde terminologie en hoofdstukindeling als RCE te gebruiken. Zij geeft dan ook als suggestie mee om te bekijken of deze ook voor het gemeentelijk beleid overgenomen kan worden. [Is overgenomen](#)

NB: De commissie wordt geen concreet advies gevraagd over tekstuele en/of vormgeving. Echter wil zij van de gelegenheid gebruik maken om hier ongevraagd alsnog een aantal opmerkingen te maken:

Inhoud

- Er kan bij de tekeningen en omschrijvingen verwarring ontstaan over “dampopen isolatie” en de folies die er dan worden toegepast. Zij stelt voor om dit specifieker te omschrijven. De ervaring leert dat het vastleggen van de mate van dampdichtheid (mu-waarde) meer duidelijkheid schept over de toe te passen folie. Ook de RCE doet hierover geen uitspraken, Maar roept in praktijk vaak vragen op. [Is overgenomen](#)
- Bij de afbeeldingen over dakisolatie ontbreken de “kruizen en vinkjes” die aanduiden of een uitvoering wenselijk of onwenselijk is. Daarbij geeft zij aan dat het isoleren aan de binnenzijde, waarbij de gordingen niet meer zichtbaar worden, niet wenselijk is. En doet de commissie de suggestie om ook de spanten toe te voegen aan de tekeningen. [Is overgenomen](#)
- De commissie doet de suggestie om de Restauratieladder van de ERM op te nemen en eventueel voor verduurzaming aan te scherpen. [Is overgenomen](#)

Vorm en tekst

- Commissie geeft suggestie mee om bij het plaatje ‘schema transmissie energieverlies een stappenplan op te nemen met beslissingen v.w.b. verduurzaming. Er is weliswaar sprake van maatwerk bij monumenten, maar de resultaten en opbrengst van verduurzamingsmaatregelen zijn verschillend, wat vanuit CO2-reductie/investeringen sturend kan zijn. Installatietechnische maatregelen zijn vaak reversibel en schaden het

monument vaak nauwelijks. Het schema op pagina 2 geeft terecht aan dat in dak en vensters en deuren veel winst te behalen is. Dus: als je gaat isoleren, begin dan bij het dak. Gevelisolatie (veelal voorzetwanden bij metselwerkarchitectuur) is problematisch iet de monumentale waarden van het interieur. Kortom, er zouden in aanvang al gerichter afwegingen meegegeven kunnen worden. Wellicht dat een goed opgestelde tekst daarmee burgers zou kunnen helpen om sneller/eenvoudiger in het document te zoeken. [Is overgenomen. Wellicht in eindredactie nog sterker naar voren halen.](#)

- Om de beleidsregels ook daadwerkelijk als goed toetsingskader te kunnen gebruiken is het essentieel dat de taal glashelder is. Zij adviseert om woorden als “in principe”, “denkbaar” “nauwelijks”, “uitzonderlijke gevallen” en dergelijke niet te gebruiken. [Is zo veel mogelijk eruit gehaald. Soms is deze nuance wel nodig in verband met maatwerk. Wellicht in eindredactie nog sterker naar voren halen.](#)
- De tekst bij het onderwerp “warmtepompen” is nog te verwarrend en onvoldoende toetsingskader (“in principe”, mag het nu wel of niet zichtbaar zijn?) Dit moet eenduidiger worden beschreven. [Idem](#)
- Het zou goed zijn om een toelichting op de vergunningsplicht op te nemen aan het begin van het stuk. Zorg dan ook voor zo helder mogelijke instructies m.b.t. vergunningvrij / vergunning nodig. Daarbij denkt de commissie dat de aanvrager niet hoeft te weten of het wel of niet ambtelijk getoetst gaat worden. Belangrijkste voor aanvrager/bewoner is dat er staat of er vergunning nodig is of dat het vergunningsvrij is. [Wordt overgenomen. Zie eerder punt over ambtelijke afhandeling.](#)
- Zorg voor inhoudsopgave en laat elk onderdeel beginnen met een kleine algemene toelichting, neem de bewoners/aanvragers als het ware aan de hand, zodat zaken snel helder en duidelijk worden. [Wordt overgenomen met de eindredactie.](#)